

TRIGLAVA

LETO X.

15. JUNIJA 1957.

ŠTEV. 215.

DEDIJER NA NITKI

"Dedijer je odpotoval v tujino kot zasebnik. Kot cilj svojega potovanja je navedel predavanja o nekaterih vprašanjih mednarodnega prava. Raznih njegovih izjav o zunanjepolitičnih in notranjih vprašanjih ni moč označiti drugače kakor za neodgovorne in koristim naše dežele škodljive. Te izjave seveda niso v nobemizvezi z gledišči jugoslovanske vlade," je izjavil Branko Drašković, predstavnik državnega sekretariata za zunanje zadeve, na tiskovni konferenci v Beogradu 18. maja.

S tem se je ponovno zabliskal Damoklejev meč nad glavo Vladimira Dedijera, avtorjem Titovega življenjepisa, ki je padel v nemilost, ko je branil Milovana Djilasa. Čeprav se je doslej skušal obdržati na površju z medlimi opravičili, se mu vseeno ni posrečilo pridobiti toliko simpatij Titovega kroga, da bi se lahko povrnil v javno življenje. Lansko leto, ko se je vršila konferenca za mednarodno pravo v Dubrovniku, je Dedijer predaval o aktivni koekzistenci in zagovarjal tezo, da bi to morale postati del mednarodnega prava. Jugoslovansko časopisje je njegovo predavanje zamolčalo in o njem so poročali samo tuji časopisi. Ko se je Djilas ponovno znašel v zaporu zaradi svojega pisanja v *The New Leader*, je Dedijer objavil odprto pismo na Tita, v katerem ga je prosil, da Djilasu prizanese. Toda kot vemo, je Djilas bil obsojen na prisilno delo.

Začetkom maja je Dedijer odpotoval v skandinavske države, kjer je baje ponovno nameraval predavati o mednarodnem pravu. Kot pa je razvidno iz članka, ki ga je objavila *TRIBUNE*, glasilo Bevanovega levega krila angleške laburistične stranke, 7. junija, se je Dedijer spustil v svojih predavanjih tudi na bolj spolzka tla. Dedijerov članek, ki ga objavljamo v prevodu, namreč predstavlja - kot zatrjuje uredništvo tednika *TRIBUNE* - vsebino njegovih predavanj v Skandinaviji, zaradi katerih ga je Drašković tako naglo napadel.

Dedijerova izvajanja so nedvomno plod dvomov, ki razjedajo jugoslovansko Zvezo Komunistov. Toda z razliko od Djilasa, Dedijer ni napravil križ čez komunizem, katerega naziva socializem. On še vedno veruje v komunizem, samo v takomunizem, v katerem bi bili komunisti strpni napram komunistom, a dosledni marksisti napram vsem ostalim. Na ta način bi tudi Dedijer dobil svoje mesto v marksistični družbi. Njega ne zanimajo državljanji kot posamezniki, ampak samo "proizvajalci", ki naj bi imeli osnovne politične svoboščine združevanja in govora. Zanima ga torej samo gospodarska stran izživljanja "proizvajalcev" in ne misli na vse one druge komponente, ki omogočajo gospodarski procvit. Skozi to prizmo tudi gleda na odnose med državo in posameznimi proizvajalci, pozablja pa, da vsi državljanji niso izključno proizvajalci materialnih dobrin, kakor tudi da vsi proizvajalci ne morejo nujno imeti enakih pogledov o načinu in organizaciji proizvodnje. Edino marksisti želijo vsiliti vsem proizvajalcem enoten sistem, ki nujno mora voditi v to, kar Dedijer obsoja - birokracijo in statizem. To je komunistična etika, ker komunizem ne pomeni enakosti marveč diktaturo proletariata, diktaturo partije nad proletariatom. Dedijerova izvajanja so zato precej nelogična - so pa logična, ako razumemo, da je Dedijerov poziv k strpnosti namenjen Titovemu krogu, ki mu drži meč nad glavo. Dajati Titu za primer Gomulko je skoro žalitev, ker je vsakomur jasno, da je Gomulki po eni strani ostala odprta samo pot, po kateri hodi, po drugi strani pa da je dobil podporo samo zato, ker mora narod izbirati med Gomulko in prosovjetskimi elementi.

Bližnja bodočnost bo pokazala, ali se Titovemu življenjepisecu še izplača nihati med dvomi in prelomom, odnosno, ali se mu bo končno le dvignil pogum in bo sprožil vprašanje "ravnotežja med državo in poedincem" v Jugoslaviji, ali pa bo nadaljeval z dosedanjo prakso plašnega izražanja dvomov in hitrih opravičil za nje.

Urednik

Vladimir Dedijer:

SAMO RESNIČNA DEMOKRACIJA NAS LAHKO
VARNO PRIVEDE DO NAŠEGA CILJA

(Tribune, 7.6.1957.)

Glavna tema predavanj, ki sem jih imel pred kratkim v Skandinaviji, je bil problem etike v današnjem svetu. Ta problem je ne samo akademsko vprašanje, ampak tudi najbolj kritično vprašanje naše civilizacije.

Ako se želimo premakniti z mrtve točke in ako želimo "uničiti nuklearno orožje predno nas ono samo pokonča", potem moremo to storiti edino s prepričevanjem, ne pa z vojno, edino s strpnostjo med narodi, ne pa z vzpostavljanjem vojaških blokov.

Sodobna tehnika je z razvojem proizvodjalnih sil povezala svet v eno enoto. Niti najbolj smeli misleci preteklosti si niso mogli predstavljati, da bo dosežen takšen napredek. Stari družbeni sistem, osnovan na izkoriščevanju, se sedaj prepleta z novim socialističnim družbenim redom.

Družbeni sistem, ki bi bil bodisi docela kapitalističen ali docela socialističen, ne obstoja. Svet se približuje socialističnemu sistemu na najrazličnejše načine. Staro izkoriščevanje pa se med tem še ni prenehalo niti v eni državi. Različne oblike statizma (*) sicer obstojajo, toda statizem je edino predsoba socializma. (*) (pripadanja državi)

Ker se družbe še vedno poslužujejo gotovih oblik izkoriščanja, agresivnost in imperializem še nista odpravljena. To dokazujejo Guatemala, Madžarska, Alžir in Ciper. Razredni boj se še vedno bje, čeprav se v mnogih deželah ne pojavlja v obliki, ki jo je predvideval Marx. Razredni boj je še vedno gonilna sila v zgodovini. Sedaj je sicer bolj zapleten in se bje v novih oblikah, toda nobena družba se mu ne more izogniti.

Zdi se mi, da je potreba po socializmu danes večja kot kdajkoli. Življenje vsega človeštva je na kocki. Borba proti krivicam, ki se danes gode po svetu, je ono, za kar se izplača živeti in kar daje pomen in lepoto življenju vsakega posameznega človeka.

Socializem ima poleg razumske strani, ko poskuša zagotoviti skladnost med proizvodnjo in razdelitvijo materialnih dobrin, tudi svojo čustveno stran. Socializem pomeni družbo, v kateri vlada popolna enakost med ljudmi, med mošči in ženami, in med narodi.

Izza Aten pa do danes so prevladovali razni družbeni sistemi. Čeprav je vsak izmed njih razvil svojo lastno idejo o etiki, je vseeno vsaka družba obdržala gotove etične ideje iz prejšnjih sistemov. Obdržanje teh idej kaže na stalni napredek človeštva.

Kapitalizem je nasprotoval vsem etičnim načelom osnovanim na altruizmu (od rekanju). Njegova osnova je bila etika egoizma, ki je vodila Evropejce, da so z oboroženo silo vzpostavili svojo oblast v Aziji, Afriki in Ameriki. To je nato rodilo kolonializem in imperializem.

Socializem se je pojavil kot protest proti kapitalizmu in njegove cilje je možno doseči samo na osnovi altruistične etike. To je tudi razlog, zakaj lahko socializem edini reši človeštvo pred nuklearnim samomorom.

Revolucija v Rusiji 1.1917. je pomenila zame zmago altruizma nad egoizmom in poraz družbe, katere osnova je bila neenakost in despotstvo.

Toda nova družba v Rusiji ni uspela zgraditi nek nov sistem etike, višje etike, ki je neločljivo povezan s socializmom. Moralni kapital, pridobljen z Revolucijo, je že zdavnaj zapravljen. Sedanja strujanja v Sovjetski zvezi dokazujejo, da je za družbo nujno potreben nek etični sistem osnovan na altruizmu, ker sicer postane bodisi degenerirana bodisi trhla.

Vsak pokret, ki opusti etična načela, seje seme svojega lastnega propada. Sovjetske izkušnje v tem pogledu so klasične. Ljudje, ki se pridružijo nekemu pokretu samo zato, ker so lačni, se utegnejo odpovedati načelom, kakor hitro pridobijo oblast in je njihova lakota potolažena in kakor hitro izgubi družba možnost primerjati besede in dejanja svojih vladarjev ter jih nadzorovati.

Birokracija. Tej pojavi nismo priča samo v Sovjetski zvezi. Vidimo jo lahko tudi pri nekaterih političnih partijah delavskega razreda v raznih deželah, recimo v sindikatih v nekaterih državah, ki imajo razvito socialno skrbstvo (Welfare State). Tudi tam ni zadostne demokratske pobude, da bi bilo mogoče preprečiti nagibanje k birokraciji.

Glavni problem socializma v moderni družbi je sedaj, kako rešiti vprašanje odnosov med posameznikom in državo. Z ozirom na to, da moč države postaja vse večja, je potrebno priznati, da taki faktorji obstojajo.

Proizvodna sila se bolj in bolj koncentrira in daje prednost moči države v obeh pogledih - upravnem in tehničnem. To vodi h koncentraciji politične moči v rokah države in k pomanjkanju ravnotežja med posredcem in državo, kar pripravlja pot za upostavitev diktature.

Postavlja se zato pereče vprašanje totalitarizma in demokracije. Mar se to vprašanje ne postavlja enako na zahodnem kot na vzhodnem delu sveta? Vzemimo za primer, kako je prišlo do odločitve, da se sproži agresija v sueškem prekopu - in kako more sedanja družba v Franciji in Britaniji zagotoviti, da ne bo ponovno v bodočnosti prišlo do "zloma živcev"?

Vprašanje odmiranja države zame ni abstraktno, ampak naloga, ki zavisi od določanja bistvenih lastnosti demokratskih ustanov. Ta naloga zahteva, da pride do določene povezave med proizvajalci in do njihovega polnega in enakopravnega sodelovanja pri razdelitvi narodnega dohodka. Proizvajalcem bi morala biti zagotovljena ne le pravica, da uporabijo dobiček, ki so ga dosegli s svojim delom v tovarni, marveč tudi pravica do sodelovanja pri državnih poslih z zagotovitvijo osnovnih političnih svoboščin zborovanja, združevanja in govora.

Ako bi sprovedli v življenje ta načela, potem bi bilo možno po mojem mišljenju odpraviti ovire statizma in se približati družbi, ki bi bila osnovana - kot si je zamislil Marx - na "svobodni povezavi neposrednih proizvajalcev".

To pomeni, da ni demokracije brez socializma in socializma brez demokracije. Kjer je to načelo zanemarjeno, tam ljudje poskušajo doseči svoje cilje s silo. Madžarska, Ciper in pred kratkim Formoza pričajo, kako nevarno lahko postane preziranje tega načela enakosti.

Za rešitev problema odnosov med posamezniki in državo v deželah, ki imajo razvito socialno skrbstvo (Welfare State), je bilo veliko storjenega. Toda glavna gonilna sila socializma ne prihaja zadostno do izraza na dveh področjih: v partijah in sindikatih, kjer je moč in stalno nadzorstvo voditeljev dosti preveliko. Birokracija se je utrdila. In to je gotovo eden izmed razlogov, zakaj programi laburističnih strank na Zahodu nimajo dovolj socialistične vsebine.

Druga posledica te pojave pa se tudi kaže v stališču zahodnih laburistič = nih pokretov napram gospodarsko nerazvitim delom sveta. Normalna dolžina življenja, ki jo lahko človek očaka v Indiji, je 28 let, medtem ko je na Švedskem 70. To pomeni, da imamo države s socialnim skrbstvom (Welfare States), a da smo še daleč od tega, da bi imeli tudi takšen ves svet.

Socializem mora biti univerzalen, ako naj že bo socializem. Mi ne moremo graditi sveta, v katerem bodo samo usamljeni socialistični otoki. Globoko in vedno globljo razliko med svetom na Zahodu in zaostalimi narodi je treba odpraviti.

Seveda so tudi razumski razlogi, ki narekujejo, da priznamo nerazvitim področjem tako vlogo. Afro-Azija je glavna celina sveta, bivališče večine človeških bitij in področje, na katerem se bo končno odločila usoda človeštva.

Zahodno-evropski socialisti so tako zaverovani v zadeve svojih lastnih dežel, da še niso zaigrali zadostne vloge v oblikovanju bodočnosti teh področij.

Pri tem bo seveda stališče napram Kitajski lahko postalo odločilno. Kitajska, s svojimi šesto milijoni prebivalcev, se sedaj industrializira s pomočjo in na osnovi ruske tehnike. Zahvaljujoč delovanju "kitajske mafije" v Washingtonu je Sovjetska Rusija dobila moralno prednost v tem delu sveta.

Vem, da britanski laburisti že dlje časa zahtevajo sprejem Kitajske v Združene Narode, toda cena za pretekle napake je pač treba plačati. Bojim se, da je bila barka laburistične vlade v prvih letih po vojni preveč povezana na Washington kar se tiče zunanje politike.

Izgleda, da se napake pri zavzemanju stališča napram Kitajski sedaj ponavljajo z Eisenhowerjevo doktrino. Naslonitev na feudalne kralje mora nujno odtujiti obubožane mase Srednjega Vzhoda.

In ravno na tem področju bi utegnil biti vpliv evropskih socialistov odločilen. Toda Guy Mollet je s svojo sueško avanturo prizadejal francoskemu socialističnemu pokretu več škode kot katerikoli človek v njegovi zgodovini.

Britanskim laburistom je treba čestitati k njihovem stališču v tem pogledu. Upajmo, da bo to pomenilo začetek nove smeri v zunanji politiki zahodnih socialistov.

V medsebojnem prepričevanju in strpnosti leži edina rešitev problema, ki stoji pred našo civilizacijo. Vsaka druga alternativa pomeni nasovni samomor.

Vodstvo v današnjem svetu bo pripadlo tisti deželi, ki bo pokazala največjo resnično strpnost tako v besedah kot v dejanjih in tako doma kot na tujem. Osnova za strpnost v zunanji politiki pa je lahko samo strpnost v notranji politiki. (Konec na 8.str.)

POLITIKA "NARODNEGA ODBORA"

Tri vprašanja so se mi postavljala, ko sem bral izjavo "Narodnega odbora za Slovenijo", priobčeno v minulem Klicu Triglava pod naslovom "Ob obletnici tretjega maja".

Ta vprašanja se seveda niso nanašala na pametne besede, da je po = trebno sodelovanje jugoslovanskih beguncev, čeprav, priznam, se pri tem nisem mogel vzdržati trpkega nasmeha, da smo še pred nekaj leti morali kritizirati Narodni odbor zaradi njegovega molka.

Vprašanja so zadevala navedeno izjavo Foster Dullesa. Ker je ob = javljena izjava nekoliko vzeta iz konteksta, sem se zato vprašal, če je bilo to storjeno namerno, da bi sestavljalci iz enega ali drugega razlo ga laže opravili nič kaj lahak posel vzpodbujanja beguncev, naj vztraja jo, upajo in zaupajo v "narodne načrte", kot so bili postavljeni v tisti noči pred nekako dvanajstimi leti na Taboru. Toda ker sta podpisnika te poslanice vendar častivredna moža, sem to možnost izključil. Pravta ko sem izključil vprašanje, da podpisnika morda nista bila obveščena o celotnem Dullesovem govoru. To bi bilo nemogoče, saj se s politiko sko = ro poklicno pečata in sedita v srcu Amerike.

Kako sta potem mogla dodati tako neodgovarjajoč komentar Dulleso vim besedam, ko sta ugotovila, da "ves svet ve, da so med podjarmljeni mi tudi narodi Jugoslavije"! Kajti dejstvo je, da mnogo, mnogo tega sveta misli, da Jugoslavija ni med podjarmljenimi narodi, čeprav ima komunistični režim. In v tem komentarju Narodnega odbora ali v tem stališču tega sveta leži bistvo našega ocenjevanja in naših odnosov do zapadne politike.

Saj je vendar sam Dulles neposredno pred navedenimi stavki in v zvezi z njimi povedal, da misli sovjetski imperializem in ne komunizem. Takole je začel dotični del govora: "Jasno tudi pokažimo sovjetskim ob = lastnikom svoj pravi namen. Mi obsojamo in nasprotujemo njihovem im = perializmu." In takoj za tem sledijo tisti stavki, omenjeni v sporoči lu Narodnega odbora.

Iz tega sledeč se mi zdi nerazumljiv pristavek, češ da so tudi na rodi Jugoslavije v tem sklopu. Morda bi bilo to razumljivo za vzdrževa nje begunske morale, čeprav na dolgo dobo to škodi politični vzgoji teh beguncev in ugledu take ustanove, kot je "Narodni odbor za Slovenijo".

Vprašujem se, če morda ljudje iz tega odbora ne izhajajo iz pred = postavke, da spor med Moskvo in Beogradom nikdar ni bil resničen. Če je tako, zakaj potem toliko dopovedovanja pred dvema letoma, po Bulga = nin-Kruščevem obisku Beograda, da se je Tito vrnil v objem Moskve? Kako, če pa nikdar ni bil z njimi sprt?

Toda tako gledanje, v kolikor je sploh zares obstojalo in ni bilo spet zgolj za vzdrževanje morale, bi bilo - kot so kasneje dogodki ta = ko strašno potrdili - nestvarno. Resnično je šlo za gigantski upor, ki je v svojih posledicah končno indirektno prinesel tudi madžarsko re = volucijo. Ali kakor je zapisal lani, pred samo revolucijo, Walter Lip = pmann: "Zgodovinski pomen titoizma leži v tem, da je to upor proti iz = rabljanju komunizma kot instrumenta ruskega imperializma."

In v tej ugotovitvi moramo iskati tudi bistvo ameriškega zadržanja do Tita in njegove Jugoslavije. Ker je titoizem predstavljal upor, ki je hotel ločiti med komunizmom-ideologijo in Sovjetsko zvezo-imp = rialno velesilo, so se Združene države odločile podpirati Tita, "da bi ohranil svojo neodvisnost". Lani, koncem oktobra, pa je šel Dulles še dalje: v teksaškem Dallasu je izjavil, da so Združene države pripravlje ne nuditi gospodarsko pomoč vsaki komunistični državi, ki si prizadeva, zmanjšati gospostvo Moskve. To bi pomenilo, da so Združene države voljne pomagati, ne da bi postavljale keke pogoje in ne glede na to, kakšna oblika vlade bo končno nastala v satelitskih državah. Ker je to bilo rečeno v dneh madžarske revolucije, ko je vse kazalo, da bo komu = nist Nagy sestavil koalicijsko vlado, in da se bo od komunistov vodena vlada na Poljskem obdržala na oblasti, in ker je bilo upati, da bo Ogr = ski in Poljski sledil še kdo drugi, je vendar jasno, da Združenim drža vam ni šlo v prvi vrsti za tem, da bi uničile komunistične režime v vzhodni Evropi ampak najprej, da bi oslabile sovjetski vpliv in da bi Ruse potisnile v meje Sovjetske zveze.

To pa je tudi smer sedanje ameriške zunanje politike. S tem niti najmanj ne rečem, da Združene države favorizirajo komunistične režime ali pa da ne stremijo za svobodno vzhodno Evropo. Toda ker - po Mazari = nu - "politika ni izbira med dobrim in zlom ampak le med večjim in manjšim zlom", ker je torej kombinacija možnega, stremijo Združene države v prvi vrsti za tem, da oslábijo Sovjetsko zvezo kot imperialno silo. Prepričane so, da se bi na ta način izboljšali mednarodne odnosi, da bi bilo moč doseči gotovo mero razorožitve, da bi se pričela mednarodna vprašanja reševati z običajnimi sredstvi in ne s podtalnim rovarjenjem, da bi bilo mogoče povečati trgovinsko izmenjavo in posredno zblížati oba svetova. Združene države so prepričane, da bi tako zblížanje olajšalo pohod idejam svobode v vzhodno Evropo in da bi posredno omogočilo razvoj k večji svobodi tamkajšnjih narodov.

Čisto mogoče je, da se s takim upapolnim predvidevanjem mnogi izmed nas ne strinjajo, vključno seveda v prvi vrsti "Narodni odbor za Slovenijo". Toda iskreno se vprašajmo, koliko izmed nas je kdaj sploh predvidevalo možnost, da bi se mogel upreti narod pod komunistično vladol? Kdo izmed nas si je kdaj sploh upal v sanjah predstavljati upor v Berlinu, nemire v Poznanu, prevrat v Varšavi in revolucijo v Madžarski? In vendar se je vse to zgodilo in bi tudi uspelo, če ne bi bilo sovjetskih tankov... Videti je, da stremi Amerika prav za tem, da onemogoči to usodno "vmešavanje v notranje zadeve" in da bi omogočila svobodoljubnim silam, ki obstojajo v vsakem narodu in vsaki deželi, da brez vmešavanja od zunaj prevrnejo nezaželen režim in vzpostavijo vlado po volji naroda. Tu seveda niso v vprašanju meseci, pa tudi ne leta.

Zato se mi ne zdi posrečeno tako popolnoma zanikati to zapadno politiko ali pa pred njo mižati. Ako ne bi bilo nič drugega, moramo vendar računati z neizprosnim dejstvom, da Zpad noče tretje svetovne vojne in da je zato treba poiskati drugih možnosti, da se nekako - tudi postopoma in na dolgo dobo - uredi vprašanje vzhodne Evrope.

Šele ko se bomo sprijaznili s to zapadno politiko in ko ji bomo korajžno pogledali v oči, šele tedaj bomo v stanju gledati ves razvoj v realnejši perspektivi in šele tedaj bomo mogli misliti, kako bi tudi zares lahko vplivali na zapadno politiko. Ali z drugimi besedami: kadar bomo znali svoj problem vključiti v ameriškega, zapadnega, svetovnega, tedaj bomo lahko tudi vplivali na politiko. Tedaj šele bomo postali zanimivi. Na tem dejstvu pa nič ne spremeni, če imamo tri ali deset ločenih emigrantskih odborov ali pa enega samega skupnega jugoslovanskega. Ni toliko v vprašanju skupno politično zastopstvo kot predvsem pametna in realna politika jugoslovanske emigracije. Danes nimamo niti prvega niti ne drugega.

I. Jenko

NAPAČNI RAČUNI

Kot je bilo pričakovati, so nedavne volitve avstrijskega državnega predsednika razdelile tudi koroške Slovence na dva tabora. Tako se je Krščanska demokratska stranka dr. Tišlerja odn. Narodni svet koroških Slovencev izrekel za dr. Wolfganga Denka, kandidata Avstrijske ljudske stranke, dočim se je Zveza slovenskih organizacij dr. Francija Zwitterja izrekla za socialističnega kandidata dr. Adolfa Shaerfa. Ta razdelitev ne bi bila sama po sebi čisto nič negativna; bila bi celo nekako naravna, ker so konservativne slovenske sile že itak ob državnih volitvah nagibale na stran Ljudske stranke, dočim so naprednjaki, zaradi svoje povezave s komunisti, nagibali k socialistom. Taka volilna razdelitev bi mogla biti pozitivna, ker bi tako v naprej preprečevala, da bi se mogel izvoljeni kandidat kakorkoli znesti nad Slovenci, če bi se že hotel in če bi našel načina za to, ako bi bili vsi Slovenci ob glasovanju proti njemu.

Toda predpogoj nečesa takega bi moral biti bodisi dogovor obeh skupin o nenapadanju in neočitaniu po izvršenih volitvah bodisi skupna predvolilna izjava, da različnost stališč na volitvah v ničemer ne zadeva sloge vseh koroških Slovencev, kadar gre za obrambo ali uveljavitev slovenskih narodnih pravic.

Žal ni bilo to pot niti enega niti ne drugega. Komunisti, ki kontrolirajo Zvezo slovenskih organizacij in obvladajo "Slovenski vestnik", so napadli dr. Tišlerjeve krščanske demokrate, zakaj da so se izrekli za dr. Denka. Kljub temu, obsodbe vrednemu postopku, pa je vendar upati, da to ne bo motilo skupnih prizadevanj za uveljavitev avstrijske državne pogodbe, kar zadeva slovensko narodno manjšino.

Sicer pa sta se obe slovenski skupini ušteli. Delali sta račune brez krčmarja. Tako so bili v Narodnem svetu koroških Slovencev trdno prepričani, da bo zmagal njihov favorit dr. Denk, saj je Avstrijska ljudska stranka vendar najmočnejša v deželi in ona dejansko vodi vladno; poleg tega ni bilo bojazni, da bi skrajni desničarji volili socialističnega kandidata. Podobno so računali tudi v Zvezi slovenskih organizacij in v njihovi stvarni centrali v Ljubljani so celo napovedovali dr. Schaerfov poraz. Kakšno presenečenje torej za obe skupini, ko je dr. Schaerf le zmagal! Odločila je pač trezna presoja avstrijskega ljudstva, na katero mnogi niso računali. Mednarodna stabilnost Avstrije zavisi namreč v veliki meri od notranjepolitičnega ravnotežja, ki je izraženo že dolga leta sem v koaliciji Ljudske in Socialistične stranke, kljub tolikim razlikam med njima. To ravnotežje bi se podrlo, če bi Avstrija poleg "klerikalnega" kanclerja ing. Raaba dobila še takega predsednika. Enako bi seveda bilo, če bi bil tam socialistični kancler in bi izvolili še socialističnega kandidata za predsednika republike. Tako pa so volivci odločili, da je treba nadaljevati s prakso, da ima Avstrija socialističnega predsednika ter podkanclerja na eni strani ter krščansko demokratičnega kanclerja in predsednika parlamenta na drugi strani.

Kratkovidni Zapad

Ko že pišem o Koroški, bi omenil tudi neko notico v koroškem slovenskem časopisju, ki se na prvi pogled ni zdela bogve kako pomembna, a ki dejansko meče slabo luč na zapadno taktiko.

Kot je bilo že poročano pred časom, so se predstavniki koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov letošnjega 14. januarja pritožili na veleposlanike štirih velesil na Dunaju zaradi zavlačevanja uresničitve 7. člena avstrijske državne pogodbe. Če se ne motim, sta en ali dva veleposlanika potrdila prejem te pritožbe; vsaj to, se mi zdi, sem bral v koroškem tisku. Nisem pa zasledil kake vesti, kaj so zapadni veleposlaniki ukrenili pri avstrijski vladi in kako je dunajska vlada odgovorila. Edino Sovjeti so 11. aprila obvestili vse tri manjšinske organizacije, kako so reagirali na pritožbo. Sovjetsko veleposlanništvo na Dunaju je namreč sporočilo, da je poslalo prepis pritožbe ing. Figlu, ki predseduje zadevnemu avstrijskemu odboru za manjšinska vprašanja.

In zunanji minister ing. Figl je odgovoril, - tako pravi obvestilo Sovjetskega veleposlanništva, - da bo avstrijska vlada kmalu ukrenila potrebno v zveznem parlamentu in da bo v začetku novega šolskega leta v jeseni uveden v mešanih okrajih šolski pouk v slovenskem odn. hrvatskem jeziku. (Kot naknadno vidim iz koroškega časopisja, je merodajna prosvetna komisija z Dunaju izjavila v Celovcu, da bo slovenska srednja šola pričela z mešanim jezikom poučevanja v jeseni.)

Če zapadna veleposlanništva niso prej podobno obvestila manjšinske predstavnike, potem so naravno morali Sovjeti izpasti kot prvenstveni ali celo edini branilci manjšinskih pravic, čeprav so oni morali prej storiti potrebne korake na Dunaju in tudi več uspeli. Toda "pravica ne sme biti samo storjena, ampak jo je treba tudi videti", pravi znani angleški rek. In če so zapadni veleposlaniki praktično na vse pritožbe molčali, potem so pač sami mnogo pripomogli, da je tudi med Slovenci zrasel ugled Sovjetske zveze.

P.

Uprava "Socialnega sklada 29. oktobra" objavlja, da je nakazala pomoč v vrednosti E 3.10.0 g. A. H. na Dunaju, in pomoč v vrednosti E 3.0.0 "Slov. kat. društvu sv. Barbare" v tab. Valki (Nemčija) za najpotrebnejše tamkajšnje Slovence.

POJUTRIŠNJEM BO BOLJŠE

Vsako leto ob tem času odhaja Tito po "naši lepi domovini" tolažiti in pre pričevati ljudi, da se že obrača na boljše in da bo Jugoslavija postala v kratkem dežela, kjer se cedita med in mleko. Vsako leto je imel pripravljeno vrsto izgovorov, zakaj se ni izpolnilo, kar je obljubljal preteklo leto, in vrsto "pre pričljivih dokazov", zakaj bo dovolj kruha za vse prihodnje leto. Vsako leto je imel izbran poseben predmet, katerega je obdelaval in ponavljal iz kraja v kraj, kamor je prišel, tako da je bilo skoro dovolj, da je človek slišal njegov govor na začetku turneje, pa da je že vedel, kaj bo povedal v vseh ostalih govorih, ki si običajno ob takih prilikah sledijo kot klobasa klobasi.

Ker poteka letošnje leto v Jugoslaviji v znamenju kampanje za reorganizacijo in povečanje kmetijske proizvodnje, je bilo pričakovati, da bo Titova turneja, ki se je topot začela z obiskom Makedonije, polna slavospevov o tem, kar je bilo baje že doseženega in pridig onim, ki so toliko zabiti, da se "še niso znašli v novih prilikah". Pri tem seveda tovariš Tito ni pozabil niti na nas, ki mu nikakor nočemo verjeti.

"Ko govorimo o težavah, tovariši in tovarišice, se ne bojimo omenjati jih in govoriti o njih, marveč zmerom več govorimo o svojih težavah in pomanjkljivo stih kakor o svojih uspehih. Zanimivo pa je, da prav te pomanjkljivosti, o katerih sami govorimo, da bi jih vsak izmed nas videl in da bi jih prej in lažje premagali, uporabljajo v tujini, da omalovažujejo naš notranji družbeni sistem, našo pot izgradnje socializma. Zato mislim," je rekel Tito, ko je pognal prvi agregat vrutoške hidrocentrale v mavrovskem hidrosistemu, "da je že čas, da več govorimo o svojih uspehih, ki jih res žanjemo in na katere smo lahko ponosni. Mar se naša dežela, ki je bila po vojni docela opustošena, brez industrije, ni že zdaj uvrstila med razvite industrijske dežele? Kmalu pa pride čas, ko se bo prištevala tudi med najbolj razvite industrijske dežele!" (Ddobravanje in ploskanje.- Opomba poročevalca BORBE)

Toda kako je potekala ta industrializacija, je Tito povedal kasneje v Ohridu, kjer je dejal: "Vprašanje zaostalih krajev, zlasti hribovitih področij, ste načenjali prej tu enako kakor na Hrvaškem in v Sloveniji, Bosni in Črni gori in v drugih krajih, tako da je vsak zahteval, naj bi na njegovem področju zgradili tovarno, da bi lahko prek nje prišlo do določenih akumulacij. Toda to je bila utopija, to je bilo nemogoče, ker je moč tovarno zgraditi samo tam, kjer so surovine oziroma kjer so dani za to potrebni pogoji. Razen tega, če gradimo tovarne stihijsko, lahko nastane nekega dne huda kriza, tovarne lahko delajo druga drugi konkurenco in namesto, da bi koristile, lahko skupnosti škodujejo."

To pa ni edina stvar, ki je bila narobe. Poznano dejstvo je, da je brezglava "industrializacija" dežele silila ljudi iz vasi v mesto, s polja v tovarne, in da je v "industrijskih" krajih naenkrat prišlo do "viška delovne sile", ki je obremenjevala proizvodne stroške. Sedanja kampanja ima očividni cilj postaviti dosedanjo politiko na glavo in pognati brezposelne delavce nazaj na deželo. "Jaz sploh nisem vedel, da je v ohridskem okraju toliko brezposelnih," je rekel Tito. "Seveda ta rezervna delovna sila ne bo mogla najti zaposlitve tu, marveč se bo morala napotiti v druge kraje, kjer so večje možnosti v industriji in kmetijstvu." A da ne bi delavci mislili, da imajo kaj bodočnosti v industriji, je Tito namignil: "Ne smemo namreč pozabiti, da je tudi industrija podvržena raznim zakonom, zakonom ponudbe in povpraševanja po njenih izdelkih. Že zdaj imamo tovarne, ne majhne, marveč velike in sodobno urejene, katerih zmogljivosti ne izkoriščamo v celoti. Seveda to škoduje našemu narodnemu gospodarstvu, ker smo in vestirali v ta podjetja ogromne vsote." Obenem je poudaril, da je konkurenca na mednarodnem trgu velika in da zato lahko nastanejo za jugoslovanska podjetja pe riodične krize.

V Skoplju je Tito pojasnil, da zato toliko govori o kmetijstvu, ker je to zdaj v Jugoslaviji najvažnejše in ker se "mora vse orientirati v to smer". "Tovariši, z vseh strani nam očitajo, da ne moremo govoriti o nekem socialističnem sistemu, ko nimamo dovolj kruha, ko je naše kmetijstvo zaostalo, ko je v tem oziru - kakor pravijo - slabše kakor prej, v predvojni Jugoslaviji, ker je manj kmetijskih pridelkov, kakor jih je bilo takrat. V tem je seveda tudi zlonamerna propaganda, je pa tudi nekaj resnice. Propaganda nič ne govori o tem, koliko kmetijskih pridelkov je trošil kmet v Jugoslaviji pred vojno in koliko jih troši zdaj, kakšen je bil standard in kakšna je bila struktura prehrane kmeta prej in kakšna je zdaj na vasi. To bi bilo treba prav tako povedati, kakor mi odkrito govorimo o tem, da smo hoteli prej socializirati vas po administrativni poti, s siljenjem kmetov v zadruga, čeprav oni niso vedno želeli, da se vanje vključijo.

Takrat niso videli v njih nič posebno koristnega zase, mi pa nismo imeli dovolj sredstev, ki so bila potrebna za uspešno in boljše delo. Razen tega so se pojačila stara pojmovanja, podedovana iz preteklosti, pa privatno lastništvo, ki ta ko močno drži dušo kmeta, - toda v tem pogledu, da bi to staro razbili, nismo storili dovolj. Zato je kmet, ker je posiloma prišel v zadrugo, preprosto sabotal."

Tito je na ta način priznal, da se s kmetom ni dobro bosti in da je bilo potrebno najti novo pot. Ta pot je baje sedaj pot sodelovanja med zadrugami na eni strani in individualnimi kmeti na drugi in sicer na tako tesen način, da bo do kmetije v tem objemu končno zadavljeni. Tito ni pri tem niti toliko hinavski, da bi zamolčal končni cilj, on pravi: "Danes vidimo, da je ta pot, ki jo ubira mo zdaj, za Jugoslavijo edina pot, da socialistični način proizvodnje prodre na vas. Zadruga ponekod zelo intenzivno vežejo kmeta ekonomsko nase, v kontrahiraju in v skupnem delu z njim. Kmet ostane lastnik zemljišča, toda v bistvu, če realno gledamo, dela na zemlji, ki predstavlja pravzaprav zadružno lastnino, ker družba dobiva iz nje sredstva za življenje. Mi nismo prelomili njegovih individualnih pravic, omogočili pa smo, da kmet postopoma prehaja v socialistični način kmetijske proizvodnje, ker vidi, da je to zanj koristnejše - in nekega dne bo - ker je pravzaprav le simbolično lastnik - sam dejal: "Čemu bi kontrahiraj, hočem biti član zadruga". Hotel bo postati član zadruga, ki ga je dvignila. Če bo videl, da zadruga vlaga čedalje več sredstev za povečanje produkcije in za dvig življenske ravni svojih članov, ne bo hotel biti še naprej izven nje. To je socialistična pot naše vasi in letos smo na njej že dosegli prve uspehe."

Pri tem računajo komunisti predvsem na kmečko mladino, katera baje raste s čisto drugačnimi nazori kot pa jih imajo njeni starši. Za primer je Tito dal nek neimenovani kraj blizu Zagreba, kjer so baje mladinci obdelali zemljo in jo posejali s pšenico ter pridelali okrog 40 metrskih centov semenske pšenice na hektar v primeru z osmimi, ki so jih menda pridelali tamošnji kmetje. "Takah primerov je mnogo," je zagotovil Tito. "Tako otroci lomijo stara pojmovanja."

Vse to je lepo in Makedonci, ki so tem shodom prisostvovali, so nedvomno uživali v Titovi gostobesednosti. Toda najbolj so se morali stringjati z njegovo ugotovitvijo, katero sem omenil že na začetku tega poročila: "Jasno je in dostikrat govorimo, da bomo zboljšali življenski standard, da bo jutri bolje, jasno pa je tudi, da ljudje že danes pričakujejo, da bi nekoliko lažje živeli." Menda! Vse drugo je po dvanajstih letih po koncu vojne, ko je imel vsakdo otipljiv razlog, da si zategne pas, mlatenje ideološke slame.

(ds)

KONEC DEDIJEROVEGA ČLANKA Z 2. STRANI:

Naj navedem en sam primer. V čem je skrivnost Gomulkinega uspeha na Poljskem? V tem, da se je vztrajno boril za strpnost med državami v vzhodnem svetu. Toda istočasno se je boril tudi za strpnost v sami Poljski.

Njegova moč leži v tej kombinaciji. Čim več strpnosti kaže v svoji lastni deželi, tem bolj je upravičen zahtevati strpnost v mednarodnih odnosih in tem večji bo njegov vpliv na svetovne zadeve.

To je praktična ilustracija teorije o socialistični etiki, ki sem jo navedel.

RAZGLEDI

"SRBI NA OKUP!" - Zadnjič sem poročal, da bodo srbske organizacije v Kanadi in Združenih državah imele koncem junija Vsesrbski Kongres, na katerem bi ustanovili "Srbsko predstavništvo". V za-

četku maja pa se je vršila seja "Akcij skega odbora za sklicanje Vsesrbskega Kongresa", na kateri je bilo odločeno, da se bo novo telo imenovalo "Srbskina rodni odbor v svobodnem svetu". Ker pa je premalo časa, da bi se pripravil kongres, se bo ta vršil kasneje kot pa je bilo predvideno. Datum še ni določen.

MEMOARI DR. MAČKA. - V teku naslednjih mesecev bodo izšli Memoari dr. Mačka v angleškem jeziku. Tiskani bodo v Združenih državah in bodo nedvomno zelo zanimivi in poučni. Povzročili pa bodo tudi živahno polemiko med emigranti.
B.SIMONIČ

KLIC TRIGLAVA izhaja vsako prvo in tretjo soboto v mesecu. Naročnina znaša 24/- letno, 6/- četrtletno, odn. proti vrednost v drugem denarju. Naslov:

BM/TRIGLAV
LONDON, W.C.1.
GT. BRITAIN

KLIC TRIGLAVA izdaja SLOVENSKA PRAVDA. Njeno mišljenje predstavljajo samo oni prispevki, ki so podpisani od izvršnega odbora.